

הסורבו

מוחמד אל כטיב, בעל קונדטוריה בעיר העתיקה, אשר כולם מעידים עליו כי הוא אחד הבחורים השלווים ביותר בעכו, כפי שצולם ב"ביתו, אחרי שהוכה קשות. "לא האמנתי שיום אחד יתנפלו עלי רק מפני שאני ערבי."

ע כו סובלת מפגעים רבים. השבוע אפ" שר היה לקבוע בוודאות, כי אחד ה"פגעים החמורים ביותר הוא ראש-העיר שלה. במקרה הסלחני ביותר, ניתן לומר עליו שהוא טיפש.

הוא נכנס לתמונה של מאורעות השבוע בפורה האופיינית לעסקים קטנים, המנסים לספס לגדולה על גבי מאורעות שאין להם כל שייכות מעשית אליהם. ברחבה שמול מצבת הזכרון לחללי מלחמת העצמאות, ב"רחוב הראשי של העיר, נשא נאום פארטורי טי באוזני אזרחי עכו. ההזדמנות: מעבר ה"לפיד שהודלק ליד הגבול הסורי והועבר לבתיים, לציון יום השלושים לתלייתו של אלי כהן בדמשק.

שמואל אפרת הלהיב את מאזיניו. רבים מהם עזבו את אסיפת-הזכרון משולהבים ונסערים נגד האויב האכזר. הם היו מוכנים

רגועה. לפתע הרגישו בדמויות שהקיפו אותם במעגל אימתני.

★ ★ ★

התקפה בגן הציבורי

ס יכר אל-כטיב: "שאלנו אותם מה הם רוצים. הם ענו: אנחנו רוצים מה שאתם רוצים."

"אמרנו להם שאנחנו לא רוצים שום דבר. רק שיתנו לנו ללכת בשלום.

"מישהו אמר: ערבים מלולכים! גם אחרים קיללו. קללות שאפילו לא יפה לחזור עליהן. נוספו אליהם עוד כמה בחורים. כו"לם מארוקאים, לפי המיבטא שלהם. היה ברור לנו שהם רוצים להכות אותנו. ה"תכלתי מסביב — אבל לא היתה שום פירצה במעגל. ניסיתי לעבור, והם דחפו אותי חז"רה אל תוך המעגל. כמה מהם משכו את חברי הצידה. הייתי בטוח שהולכים לחסל אותנו. ניסיתי עוד פעם לפרוץ את המעגל, כדי להזעיק משטרה שתציל את חברי. אבל לפני שהספקתי לעשות משהו, קיבלתי מכה על העורף. נפלתי. הרגשתי שמכים אותי בכל הגוף. מישהו צעק: אל תתנו לו ל"קום! ומייד הרגשתי בעיטה בצלעות.

"פתאום שמעתי צעקה: משטרה! והמעגל נשבר. רצו לכל הכיוונים. ניסיתי להתרומם, מעותי ונפלתי. ואז ניגש אלי החבר שלי, ויחד עם שוטר עזר לי לעלות לגיידה.

ראש-העיר, לעומת זאת, לא הופיע. כאשר פנה אליו חבר מועצת העירייה מוחמד שעבאן, בהצעה שיפרסם כרוז אשר יגנה כל מעשה של בריונות ויקרא להרגעת ה"רוחות בעיר, השיב אפרת כי ישקול את הדבר עד למחרת בבוקר. הוא שקל — והת"ליט לא לפרסם שום כרוז ושום קריאה.

לא היה איש בעיר, שלא הישווה את הש"תמטות העלוכה עם התנהגותו של קודמו בראשות העיר. גם בימי יוסף גדיש התלק"הה מתחות בין תושביה הערביים והעבריים של עכו, בעקבות הריגתם של חמישה צע"רים ערביים שניסו לחצות את הגבול לעזה ב"1961. גדיש — שלא הצטיין כיו"ד הער"בים — התיישב בגיסי משטרה, קרא ברמ"קול לאזרחים לשוב ליחסי השכנות והשלום. פירחחים תקפוהו אז, אך הוא לא נרתע.

★ ★ ★

מי אחראי?

א פרת ירש את מקומו של גדיש בעזרת אחת התחבולות המזוהמות המקובלות ב"פוליטיקה המפלגתית. ברשימת מפא"י לבח"רות העירוניות תפס את המקום ה"16. כדי להושיבו על כס ראש-העיר, הגישו כל ה"עומדים לפניו את התפטרותם. ייתכן שזו הסיבה שפחד להתערב נגד הפורעים. שכן הבחירות מתקרבות, והתערבות כזו עלולה

פוגרום בעכו

לשים קץ לקאריירה העירונית שלו. האם היה גורם ציבורי מוגדר מאחורי הפורענות? מוחמד שעבאן, שהוא גם הפעיל הערבי מסי"1 במועצת הפועלים ב"עכו, הכריז בבטחון: "הפרחחים של חרות!" אך איש-חרות בכיר בעיר, מרדכי יחיאל, הכחיש את האשמה. "ייתכן שהיו כאלה ש"צעקו בגין לשלטון, או אפילו שכמה מהם הם חברי חרות — זה אינו אומר שהמפלגה היא בעד התפרעויות כאלה. להיפך — אנו מגנים את המעשים האלה, יחד עם כל הגור"מים האחרים המגנים אותם. אבל אני אומר, שאם נכון שהערבים צעקו שצריכים לתלות את היהודים, בעת טכס האזכרה — אז אסור לנו להיות צמחונים."

ואם חרות אינה אחראית — מי כן? "ה"עיתונים" השיבו במקלה רבים מתושבי עכו. כי עתוני הערב, וכמה מעתוני הבוקר, פירסמו את השמועה על קריאות-הנגא של שני הערבים, כאילו היתה זו אמת מוכחת. הגברר הקורא יום אחרי יום כי ערבי ישראל הם גייס חמישי, וכי הם שונאים את המדינה ואת היהודים, אינו זקוק להסתה רבה כדי לערוץ פוגרום בערבים.

הסביר סגן ראש העיר מוחמד חובישי: "בעכו שררו כל הזמן יחסים טובים בין ערבים ליהודים. בנינו כאן משהו יפה, ו"אנחנו גאים על שאנו יכולים לשמש דוגמה לא רק לישראל אלא לעולם שמסביבנו, כי יהודים וערבים יכולים לחיות בשלום זה לצד זה."

מבחינה זו עכו היא עיר התקוות הגדו"ל. אבל היא גם עיר הסכנות הפתאומיות. השבוע בלטה בה הסכנה, והיא הוכיחה כי לא די בקצת רצון טוב, יש צורך לרסן את ההסתה, לחסל את נקודות החיכוך, ולהרבות בהסברה ובהכרה הדדית.

ומשם לבית-החולים." הסתבר, כי דווקא טאלב הצליח להתחמק מידי המתנפלים, והוא אשר הזעיק את ה"שוטרים שהצילו את חברו.

★ ★ ★

כמו בפלונסק ופינסק

ה התקפה בגן הציבורי היתה רק ה"תחלה. השמועה התפשטה, כי "מכים ערבים!" ומייד מצאה ה"ד באוזני אותם פר"חים שהתאפקו עד אז. גם הם החלו מחפ"שים להם ערבי להכות. לולא משמרות ה"משטרה, ולולא העובדה שרוב תושביה ה"ערבים של עכו העדיפו להסתגר בבתיהם, היתה מתפתחת אותו לילה התנגשות חמו"רה בין ערבים לערבים.

אבל גם בתנאים אלה מצאו להם הפורעים כמה קורבנות תמימים שהוכו בלי סיבה אחרת — פרט להיותם ערבים. מי שהכיר מקרוב את הפוגרומים של פולין ורוסיה, או קרא עליהם בספרים, לא יכול היה שלא לערוץ השוואה. כמו בפינסק ובפלונסק, כן גם בעכו: שמועות-זוועה הציתה מצבור של שינאה עיוורת, והקוזאקים — במקרה זה השאבא המארוקאי — הסתערו על כל יהו"די — במקרה זה, על כל ערבי.

ומה עם השלטונות? שאלה זו מחזירה למרכז הבמה את ראש-העיר שמואל אפרת. למחרת תקיפתם של שני הצעירים בגן ה"ציבורי, פנו ראשי הוועדה המוסלמית של עכו אל שתי הכתובות הרגילות: אל מפקד המשטרה ואל ראש העירייה. ר"בפקד ברטל הודיע מייד כי יבוא לאספת-החירום שנק"בעה על-ידי הוועדה לשעות אחר-הצהריים. הוא הופיע בלוויית קציניו, הכטיח לחברי הוועדה כי המשטרה תטפל ביד ברזל בכל מי שיתפרע.

לכיוון הים, צעדו אל מעלה הרחוב, שינראה להם שקט יותר. ליד הקיוסק, בו התכוננו להזמין משקה, מצאו חבורה גדולה של צעירים מן העיר החדשה. גם הם היו נסע"רים. על כל ה"חליתו השניים לוותר על ה"משקה, ונכנסו לגן הציבורי הסמוך. הם השתטחו על הדשא ושקעו בבילוי המקובל של "נשימת אוויר", תוך שיחה

שמואל אפרת נושא זר-פרחים, ביום-הזכרון האחרון. מאחוריו בתמונה: חבר מועצת עיריית עכו מ"ד מוחמד שעבאן.

למלא אחר קריאתו של ראש-העיר, להקריב את עצמם למען העם והמולדת. הם היו מלאי חימה על הערבים. כל הערבים. בעיר, בה חיים 7500 אורחים ערביים לצד 28 אלף עבריים — זהו מצב-רוח מסוכן.

★ ★ ★

לידתה של שמועה

א ותו לילה לא אירע דבר. מסע הלפיד צעד במורד הרחוב, עד לתא-הגודום במיבצר העתיק. ליוו אותו עשרות צעירים נסערים, אשר בלילות רגילים נוהגים להת"אסף בהצטלבות המרכזית של העיר, או לשוטט באפס מעשה ברחובותיה. הם צעקו: "ימא שמם של הערבים!" והערבים כולם בוגדים! "וצריך לחסל אותם!"

משם ועד לשלב הבא היה מרחק קסן בלבד. מישהו סיפר, שבעת טכס-האזכרה עברו שני צעירים ערביים שקיללו את ה"יהודים. אמרו: "חבל שלא תלו יותר יהוד"דים, או אולי, "חבל שלא תלו את כל ה"יהודים", או אולי, "כ"ו לאלו כהן!"

כיצד לא שברו לשני ערבים אלה את ה"עצמות, בו במקום? איש לא ידע להשיב. מי הם שני ערבים אלה? גם על כך לא ידע איש להשיב. מי שמע אותם מקללים? "מי" שהו... חמדי מישהו אלמוני, אשר אי"אפשר היה להגיע אליו.

מפקד נפת עכו, ר"בפקד ברטל, הכריז לאחר מכן החלטית: "לא מצאנו שום הוכ"חה שערבים קיללו או השמיעו איוו שהיא הערה פוגעת. חקרנו, ולא מצאנו. זאת סתם שמועה. שמועה מסוכנת."

★ ★ ★

שני חברים יצאו לטייל

אך השמועה רבצה כמו חיה רעה על העיר. למחרת האזכרה היא מצאה טרף.